

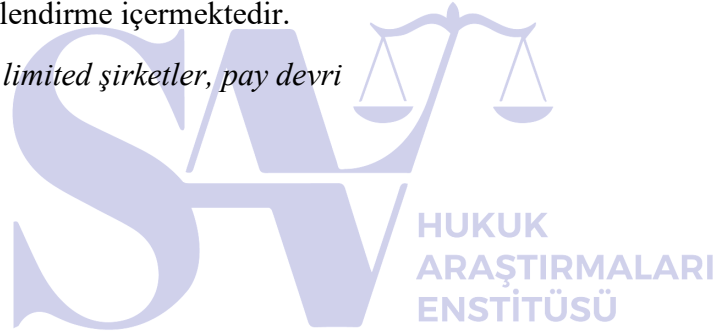
LİMİTED ŞİRKETLERDE PAY DEVRİ

*Hicrani Talha SORGUN

Öz

Bu çalışma, Türk mevzuatı çerçevesinde limited şirketlerde pay devrinin hukuki boyutlarını ele almaktadır. Limited şirketlerde pay devrinin genel esasları ve Türk hukukundaki devir yolları hakkında genel bilgilendirme içermektedir.

Anahtar Kelimeler: *limited şirketler, pay devri*

Abstract

This study examines the legal aspects of share transfers in limited companies within the framework of Turkish legislation. It provides an overview of the general principles of share transfers in limited companies and the transfer methods under Turkish law.

Keywords: *limited companies, transfer methods*

- Hukuk Fakültesi Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi , Adana/TÜRKİYE
E-Posta: hicrani.t.sorgun@gmail.com

Giriş

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda limited şirketler 573 ila 644 numaralı maddeler arasında düzenlenmiştir. Günlük yaşamda ticari hayatın önemli bir parçasını oluşturan limited şirketler küçük ve orta ölçekli işletmelerce çokça tercih edilen bir sermaye şirketi modelidir.

Pay, ilk olarak esas veya çıkarılmış sermayenin bölünmüş parçalarından her biri anlamına gelmektedir.¹ İkinci anlam olarak pay, pay sahipliği anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle pay sahibi ile şirket arasındaki hukuki bağıdır.² Pay aynı zamanda hakların ve borçların kaynağıdır.³ Üçüncü ve son olarak pay, pay senedi anlamında kullanılmaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle limited şirketlerin yapısını ve özelliklerini inceleyeceğiz. Ardından, pay sahipliğinin kazanılma yollarını ele alacağız. Devamında, pay devrinin hukuki işlemle ve hukuki işlem dışı yöntemlerle nasıl gerçekleştirilebileceğini açıklayacağız. Ancak, çalışmamızın kapsamı gereği, pay devrinin sonuçlarına ilişkin ayrıntılara yer verilmeyecektir.

Genel Olarak

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) 573. maddesinde “*Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur.*” denmekle limited şirketin tanımı yapılmıştır. Aynı maddenin devamında ise limited şirket ortaklarının sorumluluğunun sınırları çizilmiştir. Limited şirket ortaklığında ortaklar şirket borçlarından sorumlu değildir. Sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Genel Olarak Pay Sahipliğinin Kazanılması:

Aslen Kazanma ve Devren Kazanma

Pay sahipliği ancak iki şekilde kazanılmaktadır. Bunlardan ilki aslen kazanmadır.

Aslen kazanmada pay doğrudan şirket tüzel kişiliğinden kazanılmaktadır. Aslen kazanma, şirketin kuruluşu esnasında veya esas sermaye artırımında payın taahhüdü veya kayıtlı sermaye sistemi benimsemiş şirketlerde yönetim kurulu tarafından ihraç edilen pay senetlerinin satın alınmasıyla gerçekleşir.⁴ Şirketlerin tür değiştirme yoluyla anonim şirkete dönüşmesi halinde de pay aslen kazanılmış sayılır.⁵

Diğer bir pay iktisabı hali de devren kazanmadır.

Aslen kazanmayı devren kazanmadan ayıran en önemli özellik payın daha önce iktisap edilip edilmediğidir. Zira bir pay üzerinde aslen pay sahipliği kazanılmadıkça devren pay sahipliği söz konusu olamayacaktır. Başka bir deyişle bir pay sahipliği herhangi biri tarafından aslen iktisap edilmedikçe başka biri tarafından devren iktisap edilemeyecektir.

¹ (Poroy, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 2010, s. 403)

² (Poroy, Tekinalp, & Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 2005, s. 440) (İmergün, 1989, s. 273) (Çevik, 1988, s. 758) (Pulaşlı, 2016, s. 535)

³ (Dermez, Anonim Ortaklıklarda Pay ve Pay Senetleri, 2023, s. 49)

⁴ (Poroy, Tekinalp, & Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 2005, s. 476) (Çevik, 1988, s. 767) (Özdamar, 2005, s. 54)

⁵ (Çiçekçi, 2021, s. xiv)

Pay geniş ve dar anlamda devren kazanılabilir. Geniş anlamda devren kazanma aslen kazanma dışındaki tüm kazanımları ifade ederken dar anlamda devren kazanma sadece payın bir hukuki işlem neticesinde önceki sahibinden kazanılmasını ifade eder.⁶

Payın Hukuki İşlem ile İktisabı

Limited Şirketlerde Payın Sözleşme ile Devren İktisabı:

Payın sözleşme ile devri biri taahhüt diğeri tasarruf işlemi olmak üzere iki aşamada gerçekleşir.

Limited şirketlerde esas sermaye payının devri TTK m. 595/I hükmünde düzenlenmiştir. Hükme göre “Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır. Ayrıca devir sözleşmesinde, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise, bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullara da belirtilir.” Hükmünden de anlaşılacağı gibi Limited şirketlerin pay devrinde hem taahhüt hem de tasarruf işlemi, şekil serbestisinin istisnasını teşkil eder. Ayrıca TTK m. 595/II’de “sözleşmede aksi öngörülmemişse esas sermaye payının devri için ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir bu onayla geçerli olur” denerek geçerlilik şartı koşulmuştur.⁷

Devir sözleşmesi genellikle tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Devreden taraf tasarruf yetkisine sahip olmalıdır. Ayrıca devreden ve devralan tam ehliyetli olmalıdır. Tam ehliyetsiz olmaları halinde TMK m. 15 uyarınca yaptıkları hukuki işlem hüküm ve sonuç ifade edemeyeceği için devir işleminin işlemi yapacak kişinin vasisi tarafından gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulacaktır. Sınırlı ehliyetsizlerin ve sınırlı ehliyetsizlerin devir işlemlerinin geçerli olması için ise vasilerinin onayına ihtiyaç duyulmaktadır

Devir borcunu doğuran hukuki işlem tek taraflı bir işlem⁸ olabileceği gibi iki taraflı bir işlem de olabilir.⁹ Devir borcu doğuran sözleşmelerde TTK m. 595/I’de sayılan hususların yanında sözleşmenin tarafları, devre konu edilen ortaklık payının ait olduğu şirketin ticaret unvanı, vergi dairesi ve numarası, payın itibari değeri, akdin konusu olan payın ayırt edici özellikleri, payı devreden kişinin birden fazla paya sahip olması halinde hangi payın devredileceği, payın devri borcu ve satış bedelini ve tarafların kararlaştırdıkları diğer hususların bulunması gereklidir.¹⁰ Ancak TTK m. 595/1’deki koşulların sözleşmede bulunmaması sonucunda nasıl bir yaptırım uygulanacağı kanunda düzenlenmemiştir. Madde gerekçesinde “bu kayıtların devir sözleşmesinde bulunmamasının sözleşmeyi geçersiz kılmayacağı fakat devreden bazı hallerde sorumluluğuna sebep olacağı” belirtilmiştir.¹¹

Payın devri sonucunda paya bağlı olan tüm hak ve sorumluluklar devralan kişiye geçmektedir.

Limited Şirketlerde Payın Pay Sahibinin Temerrüdü Sebebiyle İskatı ile Devren İktisabı

Limited şirketlerde ortağın asli yükümlülüğü sermaye koyma borcudur. Kanun koyucu TTK m. 585/I hükmü ile esas sermaye pay bedellerinin ödenmemesi durumunda anonim şirketlere

⁶ (Çakır, 2017, s. 9)

⁷ Aynı yönde görüş için bkz. (Şener, 2017, s. 694) (Tekinalp, 2011, s. 372) (Bilgili & Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, 2017, s. 484)

⁸ (Çiçekçi, 2021, s. 50)

⁹ (Çiçekçi, 2021, s. 51)

¹⁰ (Çiçekçi, 2021, s. 52)

¹¹ (Dinç & Bahadır, 2023, s. 585)

ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağını belirtmiştir.¹² Bu sebeple söz konusu asli yükümlülüğünü yerine getirmeyen pay sahibi, ihtar gerekmeksizin temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. (TTK m. 482/I) Bunun yanında yönetim kurulu sermaye borcunu ödemekte gecikmeye düşen pay sahibinin yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya ve kendisine verilmiş pay senedi varsa bunları iptal etmeye yetkilidir. (TTK m. 482/II)

Iskat usulü kenar başlıklı TTK m. 483 f.1’de düzenlendiği üzere mütemerrit pay sahibine esas sözleşme ile öngörülen şekilde ilan yoluyla ihtarda bulunulacaktır. Bu ihtar ile mütemerrit pay sahibine temerrüde konu tutarın bir ay içerisinde ödenmesi için süre verileceği ihbar edilir.

Limited Şirketlerde Payın Hukuki İşlem Dışında Yollarla İktisabı

Payın Miras Yolu ile Devren İktisabı

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda belirtildiği üzere mirasçılar miras bırakanın ölümü sonrası mirası bir bütün olarak kazanırlar. (TMK m. 599/I) Bu bütünün içerisinde kanunda sayılmış ayrı hallerin dışında miras bırakanın aynı hakları, alacakları ve diğer malvarlığı hakları, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetlikleri dahildir. (TMK m. 599/II) Ayrıca mirasçılar, miras bırakanın borçlarından da kişisel olarak sorumludur. (TMK m. 599/II)

Payın İcra Yolu ile Devren İktisabı

TTK m. 133/2 hükmü ile alacaklıların, sermaye şirketlerinde alacaklarını o ortağa düşen kar veya tasfiye payından alabileceklerini, bunun yanında borçlulara ait olan senede bağlanmış veya bağlanmamış payların 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun (İİK) taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini istenebileceğini belirtmiştir. Bu hüküm çerçevesinde paylar, İİK m. 112 vd. maddeler uyarınca paraya çevrilebilecektir.

Payın Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi ile Devren İktisabı

TMK’da üç tip mal rejimi öngörülmüştür. Bunlar yasal mal rejimi, seçimlik mal rejimi ve olağanüstü mal rejimidir. Eşler arasında asıl olan edinilmiş mallara katılma rejimidir. (TMK m. 202) TMK m. 219 ile edinilmiş mallara katılma rejimi düzenlenmiştir. Bu madde bağlamında “bir eşin çalışmasının karşılığı olan edinimler, sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler, çalışma gücünün kaybı sebebiyle ödenen tazminatlar, kişisel mallarının gelirleri ve edinilmiş malların yerine geçen değerler” edinilmiş mallar statüsüne girmektedir.

Devamında 220. madde kişisel malları kategorize etmiştir. Bu noktada “eşlerden yalnızca birinin kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları, kişisel mallar yerine geçen değerler” kişisel mal sayılmıştır.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde kişisel mallar hesaba katılmazken edinilmiş malların değerleri karşılıklı olarak takas edilerek tasfiye edilir.

TMK m. 222 hükmü ile evlilik birliği içerisinde edinilen mallar aksi ispat olunmadıkça edinilmiş mal olarak kabul edilecektir.

¹² (Çiçekçi, 2021, s. 5)

Bu bağlamda eşlerin boşanması halinde sermaye şirketine zarar vermemek koşulu ile şirketin hisse değeri mal rejimi hesabına katılabilecektir.

Sonuç

Bu çalışmada, limited şirketlerde pay devrinin çeşitli hukuki yönleri ele alınmıştır. Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde, pay devrinin hukuki işlemle ve hukuki işlem dışı yöntemlerle nasıl gerçekleşebileceği incelenmiş, pay sahipliğinin kazanılma yolları detaylandırılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksu Özkan, R. (2020). Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Pay Devrinin Ortağın Kamu Borçlarına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. doi:10.32957/hacettepehdf.712765
- Bilgili, F., & Demirkapı, E. (2017). *Şirketler Hukuku Dersleri* (5 b.). Bursa: Dora Yayınları.
- Bilgili, F., & Demirkapı, E. (2021). *Şirketler Hukuku Dersleri* (8 b.). Bursa: Dora Basım Yayın Dağıtım.
- Carry, P. (1952). *Problemes relatifs au transfert des actions nominatives, Recueil de travaux*,. Geneve.
- Çakır, A. (2017, Temmuz). Anonim Şirketlerde Payın Devri Yüksek Lisans Tezi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim DALı*. Kırıkkale.
- Çevik, O. (1988). *Anonim Şirketler* (3 b.). Ankara.
- Çiçekçi, Ö. (2021). Limited Ortaklıkta Payın Devri Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*. İstanbul.
- Dermez, T. (2023). Anonim Ortaklıklarda Pay ve Pay Senetleri. *Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi*, 2(1).
- Dermez, T. (2023, Aralık). Anonim Ortaklıklarda Pay ve Pay Senetleri. *Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi*, 2(1).
- Dinç, M., & Bahadır, Ç. (2023). *Türk Ticaret Kanunu (Gerekçeli- Karşılaştırmalı)*. Ankara: Seçkin.
- Domaniç, H. (1988). *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi-II*. İstanbul.
- Güneri, O. (tarih yok). Anonim Şirketlerde Pay Senedi Bastırılincaya Kadar Uygulanan Kıymetli Evrak, İlmühaber. *İstanbul Barosu Dergisi*, LXXXIX(3).
- İmergün, O. (1989). *Anonim Ortaklıklar* (4 b.). İstanbul.
- Kendigelen, A. (2012). *İlmühaberinin Hukuki Niteliği, Hukuki Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte)* (Cilt 10). İstanbul.
- Narbay, Ş. (2003). *Anonim Ortaklıkta Pay Defterleri*. Ankara.
- Özdamar, M. (2005). *Anonim ortaklıkların endi Paylarını İktisap Etmesi*. Ankara.
- Paslı, A. (2018). *Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirket Pay (Hisse) Devri. Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu 2018*.
- Poroy, R. (2010). *Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku*. İstanbul: Vedat.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü., & Çamoğlu, E. (2005). *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku* (10 b.). İstanbul.
- Pulaşlı, H. (2016). *Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar*. Ankara.
- Sevi, A. (2013). *Anonim Ortaklıkta Payın Devri* (3 b.). ANKara.
- Şener, O. (2017). *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*. (3 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tekinalp, Ü. (2011). *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları* (2 b.). İstanbul: Vedat Yayıncılık.
- Yasaman, H. (2006). *Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri, Şirketler Hukuku ve Sermaye Piyasası Hukuku*. İstanbul.